

Specifika edukace žáků s lehkým mentálním postižením

INKLUZIVNÍ A SEGREGOVANÉ VZDĚLÁVÁNÍ

Vzdělávání žáků s lehkým mentálním postižením

- Duální školský systém v ČR
- Rovné podmínky pro všechny v oblasti vzdělávání – Úmluva o právech osob se zdravotním postižením, ratifikace v roce 2009, navazuje antidiskriminační zákon (č. 198/2009 Sb.)
- Národní akční plán inkluzivního vzdělávání (NAPIV)
- Podpůrná opatření

Podmínky pro vzdělávání žáků se SVP v ZŠ

- ◉ Legislativní rámec – zákony a vyhlášky
- ◉ Zákon č. 561/2004 Sb., novelizace zákona č. 82/2015 Sb., vyhláška č. 27/2016 Sb.
- ◉ Žáci se speciálními vzdělávacími potřebami
- ◉ Základní vzdělávání – povinná školní docházka, vyhláška č. 48/2005 o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky

Podmínky inkluzivního vzdělávání žáků s mentálním postižením na ZŠ

- Žák s lehkým mentálním postižením – schopnost adaptability, povahové vlastnosti, postoje a schopnost komunikovat, schopnost navazovat vztahy
- Osobnostní specifika žáka s LMP
- Efektivitu vzdělávání žáků s LMP lze splnit pouze tehdy, pokud jsou pedagogické cíle, obsahy a metody zaměřeny na individuální učební a výkonové potřeby žáků
- Učitel musí úzce spolupracovat s rodiči a znát jejich očekávání

Kritéria edukace

- ⦿ Vycházet z důsledné diagnostiky žáka při volbě edukačních strategií
- ⦿ Uvědomovat si individuální specifika osobnosti žáka s LMP
- ⦿ Edukaci orientovat na využitelnost v situacích reálného života
- ⦿ Dbát na intenzivní zpětnou vazbu
- ⦿ Žáka s LMP chápat a posuzovat v interakci s jeho užším a širším sociálním a společenským prostředím
- ⦿ Edukaci chápat jako týmový proces k dosažení individuálně stanoveného cíle edukace

Podpůrná opatření

IVP

Podpůrná opatření

- **Podpůrná opatření** – žáci se SVP, speciální metody, postupy, formy a prostředky vzdělávání, kompenzační, rehabilitační a učební pomůcky, speciální učebnice a didaktické materiály, zařazení předmětů speciálně pedagogické péče, poskytování pedagogicko-psychologických služeb, zajištění služeb asistenta pedagoga, snížení počtu žáků ve třídě nebo jiná úprava organizace vzdělávání zohledňující SVP žáka (§16 ŠZ)

Předměty speciálně pedagogické péče

- zařazení předmětů speciálně pedagogické péče

Logopedická péče, řečová výchova, alternativní a augmentativní komunikace, zdravotní TV, nácvik komunikačních a sociálních dovedností, canisterapie, hipoterapie, instrumentální obohacení R. Feuersteina

Asistent pedagoga

- Zákon č. 561/2004 Sb. ve znění pozdějších předpisů § 16, odst. 2 písmeno g) PO spočívají ve využití AP.

- §5 vyhlášky č. 27/2016 Sb. AP

Odst. 1 – AP poskytuje jinému pedagogickému pracovníkovi při vzdělávání žáka či žáků se SVP v rozsahu PO. AP pomáhá jinému ped. prac. při organizaci a realizaci vzdělávání podporuje samostatnost a aktivní zapojení žáka do všech činností ve škole v rámci vzdělávání.

Asistent pedagoga

Odst. 2 – AP pracuje podle potřeby s žákem nebo ostatními žáky třídy, oddělení nebo studijní skupiny podle pokynů jiného pedagogického pracovníka a ve spolupráci s ním.

Odst. 3 – Hlavní činnosti AS jsou

- a) pomoc při výchovné a vzdělávací činnosti a pomoc při komunikaci se žáky, zákonnými zástupci žáků a s komunitou, ze které žák pochází. přizpůsobení školnímu prostředí, pomoc ped. pracovníkům, pomoc při komunikaci s žáky, spolupráce s rodiči

Náplň práce

Zákon o pedagogických pracovnících č. 563/2004 Sb.

Asistent pedagoga

b) Pomoc žákům v adaptaci na školní prostředí,

c) Pomoc žákům při výuce a při přípravě na výuku; žák je veden k nejvyšší možné míře samostatnosti,

d) Nezbytná pomoc žákům při sebeobsluze a pohybu během vyučování a při akcích pořádaných školou mimo místo, kde škola v souladu se zápisem do školského rejstříku uskutečňuje vzdělávání nebo školské služby,

Asistent pedagoga

Odst. 4 – Není-li dále stanoveno jinak, může AP poskytovat podporu při vzdělávání žákovi nebo více žákům současně, nejvýše však 4 žákům ve třídě, oddělení nebo studijní skupině, a to s ohledem na povahu SVP těchto žáků; v případě škol, tříd oddělení nebo st. sk. zřízených podle §16, odst. 9 může být počet žáků připadající na AP vyšší.

Strategie edukace při inkluzivním vzdělávání žáků s LMP

- Edukační proces musí respektovat podmínky pro učení žáka s LMP – osobnostní specifika, rozdílné výchozí podmínky pro edukaci, specifika sociálního prostředí žáka
- Klíčové činitele determinující obsah, proces a výsledek vzdělávání žáka s LMP – edukační prostředí školy ve vztahu k žákovi s LMP a edukační strategie respektující SVP žáka s LMP

Strategie edukace při inkluzivním vzdělávání žáků s LMP

- ⦿ Edukační proces žáků s LMP vyžaduje přímé a pravidelné ověřování efektivity vyučování, bezprostřední a systematickou zpětnou vazbu.
- ⦿ Strategie – dávat žákovi častější příležitost aktivně odpovídat na kladené otázky během vyučování
- ⦿ Diferenciace v podpoře učení, v úrovni požadavků, počtu úkolů, v délce času daného na splnění zadaného úkolu, diferencování ve flexibilních skupinách

Strategie edukace při inkluzivním vzdělávání žáků s LMP

- Hlavní roli v edukaci žáka s LMP má učitel, který se stává manažerem procesu učení – nutnost využívat
- Využívání strategií diferencovaného a individualizovaného přístupu
- Plánování fází vnější diferenciacce
- Cíle, obsah a metody jsou zaměřeny na individuální učební a vzdělávací potřeby jednotlivých žáků

Strategie edukace při inkluzivním vzdělávání žáků s LMP

- Cíleně se zaměřit na využívání strategií pro přenos obecných dovedností a zkušeností do každodenního života
- Instrukce učitele v rámci edukačních aktivit musí být pro žáka s LMP jasné a systematické, klade se důraz na časté opakování, procvičování učiva a užívání názorných pomůcek
- Žák s LMP je součástí sociální skupiny třídy a osvojuje si sociální role a pozice

Strategie edukace při inkluzivním vzdělávání žáků s LMP

- Eliminace školních problémů u žáka s LMP se realizuje speciálními opatřeními.

Např. podporou v rozvoji motoriky a vnímání, řečového vývoje, kognitivních a řečových předpokladů učení čtení, podporu při řešení problémů, podpora metakognice, trénink vlastních instrukcí, podpora zvládnutí frustrace a negativních zkušeností, podpora modifikace sociálních nápadností

Individuální a diferencované vyučování

- Představuje moderní trendy ve vyučování
- Individualizovaná a diferencovaná výuka zajišťuje výuku podle možností a schopností jednotlivých žáků i s jejich odlišnostmi.
- Optimální výsledky mohou být dosaženy za pomoci:
 - 1/ typu úkolu (množství, obsah), různými zdroji k učení (různorodé texty, PC programy)

Individuální a diferencované vyučování

- 2/ stanoveného času ke splnění úkolu
- 3/ způsobu vedení výuky – souvisí s diagnostikou stylu učení žáka (vizuální, auditivní, kinestetický)
- 4/ personální organizace (asistent pedagoga, týmová práce učitelů)
- 5/ různé zpětné vazby pro žáky

Individuální a diferencované vyučování

- Diferencované vyučování přizpůsobuje obsah, metody, formy a řízení edukačního procesu skupinám žáků nebo jednotlivcům tak, aby byl edukační proces co nejefektivnější.
- Správně uplatňovaná diferenciacie podporuje aktivitu žáků ve vyučovacím procesu a přispívá k jeho efektivnosti.
- Stanovované úkoly učitelem by měly být shodné s individuálním učebním profilem jednotlivých žáků.

Individuální a diferencované vyučování

- Výhody odstupňovaných aktivit zadávaných učitelem jednotlivým žákům spatřujeme v tom, že všichni žáci pracují na stejném úkolu, ale na úrovni, která odpovídá jejich současným možnostem.
- Úkolem ZŠ je podporovat žáky s rozdílnými předpoklady k učení, sociálním chováním takovým způsobem, aby byly uspokojeny jejich vzdělávací potřeby a byly vytvořeny předpoklady pro celoživotní vzdělávání.

Individuální a diferencované vyučování

- Individuální výuka • Jedná se o trvalejší kontakt jednoho učitele a jednoho žáka. Tato výuka je běžná např. v umělecké výchově, při doučování, při výuce cizích jazyků, apod. Učitel se může neustále věnovat žákovi.

Individuální a diferencované vyučování

- Diferencovaná výuka • Žáci jsou seskupováni do homogenních skupin podle určitých kritérií, např. podle úrovně intelektových schopností, podle nadání, zájmů, ale také podle místa bydliště apod.
- Při vnější diferenciaci jsou nadanější žáci oddělováni od ostatních (třídy s rozšířenou výukou, třídy A a B, přechod na gymnázium), při vnitřní diferenciaci spolupracují žáci různého nadání při výuce.
- Tím diferenciací vede ke zvýšení pedagogické účinnosti školní práce a ke zkvalitnění vzdělávání.

Hodnocení žáků se speciálními vzdělávacími potřebami

- Součástí edukačního procesu jsou činnosti spojené s hodnocením žáků.
- U skupiny žáků se SVP je nutné zohlednit druh, stupeň znevýhodnění.
- Hodnocení je vyjádřeno klasifikačním stupněm, slovním hodnocením nebo kombinací obou způsobů. O způsobu hodnocení rozhoduje ředitel školy se souhlasem školské rady.

Pravidla hodnocení

- Určuje školní řád dle platné legislativy (zákon č. 561/2004 Sb. §30, vyhláška č. 48/2005 Sb. § 14)

1) Zásady hodnocení průběhu a výsledků vzdělávání a chování ve škole i mimo ni

2) Zásady a pravidla pro sebehodnocení žáka

3) Stupně hodnocení prospěchu a chování
- použití klasifikace

Obsah vzdělávání

- Kurikulární dokumenty státní a školní úrovně
- Státní úroveň – Národní program vzdělávání a RVP
- Školní úroveň – ŠVP
- Etapy vzdělávání – RVP PV, RVP ZV, RVP GV, RVP SOV (střední odborné vzdělávání)

Diagnostika v období školního věku

- ⦿ Diagnostika školní zralosti
- ⦿ Diagnostika specifických poruch učení a chování
- ⦿ Diagnostika školního výkonu a úspěšnosti
- ⦿ Diagnostika sociálních vztahů v rámci třídního kolektivu
- ⦿ Diagnostika sociálněpatologických jevů a problémů způsobených nedostatečnou funkcí rodiny
- ⦿ Diagnostika profesní orientace

Skupinová inkluze

- Výhody

- Nevýhody

Segregované vzdělávání na základní škole dle §16 odst. 9

- Výhody

- Nevýhody